

כולן — מקודשת, ואם לאו — אינה מקודשת. ודוקא במנחתן אבל אכלה ראשונה ראשונה מיד, והרי בשעת גמר דיבורו התמרות הראשונות אינן בעולם (ערש"י ותוס') — אמר רבי אמי: אם יש בתמרה האחרונה שוה פרוטה מקודשת [שסובר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה], ואם לאו אינה מקודשת [שהתמרות הראשונות נעשו מלוה משאכלתן, והמקדש במלוה אינה מקודשת]. ומבואר בגמרא (עפ"י רש"י ותוס' ועוד) שלדעת האומר מעות קדושין שלא חלו — מתנה הן ואינן חוזרים, אפילו אם אין שוה פרוטה באחרונה אלא בכולן — מקודשת, שאין התמרות הראשונות מלוה. (כן אמר רבא. וכתבו התוס' שכך סוברים רב ושמואל).

א. הלכה כרבי אמי (רי"ף).

ב. יש מי שסובר [דלא כהרמ"ה וכמשמעות רש"י ותוס'] שאפילו גמר כל דבריו קודם שקיבלה התמרות — אינן מצטרפות, לפי שחילקן זו מזו. (עפ"י ר"י — מובא בטור אה"ע לא.

וכנראה אין זה ר"י מבעלי התוס'. יש"ש).

וכל זה לרבי שמעון אבל לדברי רבי, גם אם אמר 'בזו, בזו, או 'בזו ובזו... או 'בזו ועוד בזו... ולא אמר 'התקדשי' בכל אחת ואחת — נידון כקידושין נפרדים בכל תמרה ותמרה בנפרד, ואם יש שוה פרוטה באחת מהן — מקודשת. (ע"ע בפירוט שיטות התנאים במשמעות הלשונות, בשבועות לח).

א. יש סוברים שאפילו לרבי אין דנים לשונות אלו כפרטים אלא לחומרא, אבל יש להחמיר

שמה הם לשונות כלליים, ואם יש בכולן שוה פרוטה והן בעין — צריכה גט. (עריטב"א).

ב. הריא"ז פסק [דלא כהרמב"ם רי"ף ר"ן ועוד], ש'בזו ובזו... — יש להחמיר שלשון פרט

היא, ואם אין אחת מהן שוה פרוטה וקיבלה קידושין מאחר — צריכה ממנו גט. וכן דעת

מהרש"ל להחמיר. וע"ע שו"ת מהרי"ט ח"א סה; אבני נזר אה"ע קיט,א.

ג. 'התקדשי לי באלו' — אמר רבא, וכן תניא כוותיה: אפילו אוכלת מיד — מקודשת אם יש בכולן שוה

פרוטה, כי כולן ניתנו לה בתורת קדושין ואין כאן מלוה, (שהרי הקנה לה את כולן לאחר גמר דיבורו).

א. נראה שיכולה האשה לחזור בה מהקדושין כל עוד לא נתן לה את כולן. ואפילו כבר קיבלה

שוה פרוטה בקמייתא. (עפ"י תורי"ד. וע"ש שאם יש שוה פרוטה בתמרה ראשונה מקודשת מיד

ובלבד שישלים. ואעפ"כ מבואר שיכולה לחזור כל עוד לא השלים כולן).

ב. הריא"ז כתב לחלק [שלא כנראה מרש"י ושאר מפרשים]: אם ייחד כל התמרים והניחן ואמר

'התקדשי לי באלו', אפילו היתה אוכלת אחת אחת, אם יש בכולן שוה פרוטה —

מקודשת. אבל אמר 'התקדשי לי בכל התמרות שאתן לך' ואכלה ראשונה ראשונה — אינן

מצטרפות, ואעפ"י שדיבורו נגמר לפני שאכלה.

דף מז

צג. א. מי שנתן הלואה לאשה ועדיין לא הוציאה המעות עד שקידשה בהן — האם היא מקודשת? ומה הדין

בקניית קרקע בכגון זה?

ב. אמר לאשה 'התקדשי לי במנה' ונתן לה דינר, או נתן לה מנה חסר דינר — האם היא מקודשת? ומה

הדין בקניית קרקע בכגון זה?

ג. 'התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך' — מה הדין כאשר הפקדון קיים וכאשר הוא נגנב או שאבד,

מקצתו או כולו?

א. אמר רב: המקדש במלוה אינה מקודשת (אפילו המעות עדיין אצלה) — מלוה להוצאה ניתנה. ותלו בגמרא שאלה זו במחלוקת תנאים בתוספתא; האם מלוה עומדת ברשות הלווה מיד בקבלת המעות, שאין המלוה יכול לחזור בו. כן דעת תנא קמא. ואילו לדברי רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר, מלוה ברשות בעלים עומדת לחזרה כל עוד לא הוציאה הלווה. ולדבריו יכול לקדש במעות ההלוואה כל עוד לא הוציאתן האשה.

מבואר בתוס' ובעוד ראשונים, שאם התחילה להוציא את מעות ההלוואה, שוב אינה מתקדשת אפילו לרבי שמעון ברבי אלעזר. ואולם אם נגנבו או אבדו ולא שלחה בהן יד, יכול לקדשה לדעתו במה שנשתייר.

והלכה כחכמים, הלכך אינה מקודשת אפילו נשתייר המלוה בשלמותו. (ראשונים).

מפשטות דברי הגמרא מבואר שאין חילוק בין קידושין למכר.

א. כן פסקו הרבה ראשונים, כפשטות הסוגיא, שהמוכר במלוה — אינו מכור. ואולם הרמב"ם מחלק בין מכר לקידושין (ע' הל' אישות ה,יב; מכירה ז,ד. וכן נראית דעת הרי"ף בב"מ. כן כתב הרי"ן. ומהרש"ל השיגו). וע' בבאור שיטתו בר"ן; אבני מלואים כה,טז; שו"ת חתם סופר יו"ד קלד; משיב דבר ח"א כז,ב וח"ג ב; חדושי הגרנ"ט צו ק; אמת ליעקב — חלק השיעורים.

ב. בירושלמי (ב,ה. מובא ברמב"ן) אמר ר"ח בשם רבי יוחנן: קדושי מלוה — לחומרא. ובקרקעות לא קנה. ובמטלטלין — אינו ב'מי שפרע'. וכן פסקו כמה ראשונים. ואילו הרשב"א צדד (על פי הירושלמי), שהמוכר אינו יכול לחזור בו כאשר הקנה במלוה, ואפילו במטלטלין.

קידשה בהנאת מלוה או במחילתו — נתבאר לעיל ו:

המקדש במלוה שיש עליה משכון — לעיל יט.

ב. 'התקדשי לי במנה' ונתן לה דינר — אמר רבי אלעזר: הרי זו מקודשת וישלים. מבואר בגמרא שדוקא בכגון זה, אבל נמצא מנה חסר דינר, נחלקו בדבר תנאים, ויש סוברים שאינה מקודשת כי בושה היא לתבוע אותו דינר, והרי לא נתן לה מנה שאמר.

א. הרי"ף והרמב"ם לא הביאו חילוק זה. ונראה שהם פוסקים כ"ש אומרים' שמקודשת בכל אופן. וכן מסתבר. (עפ"י תור"י הזקן, רמב"ן וריטב"א. וכן פסק הרא"ש וגרס להפך, שת"ק אמר מקודשת וי"א אינה מקודשת, ופסק כת"ק [וצ"ע ביש"ש שנקט בדעת הרא"ש שאינה מקודשת]). ויש סוברים שהלכה כחכמים שאינה מקודשת. (עפ"י ראב"ד ורשב"א).

ב. נמצא מנה חסר דינר ונתרצתה בפירוש שהדינר החסר יהיה עליו כחוב — החלקת-מחוקק (כט סק"ד) נקט שמועיל, מאחר וסברה וקיבלה להתקדש בצ"ט דינרים המזומנים, ובתנאי שישלים הדינר. ואילו החזון-איש (מו,ו) כתב שבכל מקום שחסרה סמיכות דעת, אין מועלת אמירתה ולא שום קנין. במכר אין שייכת סברת בושה, הלכך הכל מודים שקנה בכל אופן.

ג. 'התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך' — בין בפקדון שהיא חייבת באחריותו בין שאינה חייבת; אם כולו קיים בעין, או שנגנב או אבד ונשתייר הימנו שוה פרוטה — מקודשת. ואם לאו — אינה מקודשת. א. לדברי בה"ג, אם נגנב או אבד מקצת מן הפקדון, חייב להשלים לה דמי כולו [כדין המקדש במנה ונתן לה דינר].

ואילו הרמב"ן ועוד ראשונים סוברים שמשמעות לשונו שמקדשה בכל מה שנשתייר ממנו, והרי הסכימה להתקדש בין ברב בין במעט. אבל אילו אמר 'בכל מה שהפקדתי אצלך', [או אפילו 'בפקדוני'. רשב"א], אם חסר ממנו שוה פרוטה — אינה מקודשת. (ראשונים עפ"י הירושלמי. וצ"ע לד' בה"ג אם באופן זה מקודשת וישראלים, או שמא דמי ל'מנה זה' ונמצא חסר שאינה מקודשת).

ויש אומרים שמדובר כגון שהאשה לא ידעה כמה היה הפקדון או שגילתה דעתה בפירוש להתקדש בכל דהו. (ערא"ש ורי"ד).

ב. מדובר כשאמרה 'הן' אבל שתקה — הרי זו שתיקה לאחר מתן מעות ואינה מקודשת (ריטב"א).

צד. א. מאימתי מעות הלואה נכנסו לרשות הלווה, לענין שאין יכול המלוה לחזור בו ולענין חיוב הלווה באונסין?

ב. כיצד הדין בהשאלת חפצים?

א. כאמור לעיל, נחלקו תנאים האם המלוה ברשות לווה עומדת מיד בקבלת המעות, או ברשות בעלים עומדת כל זמן שלא הוציאן הלווה. ואמר רבא [שלא כתלמידי בית המדרש], דוקא לענין אפשרות חזרת המלוה נחלקו, אבל לענין אונסין שארעו במעות, ודאי חייב בהן הלווה מיד — שלא גרע זה משאלה, שחייב השואל באונסין הגם שהחפץ נמצא בעין.

הלכה כחכמים, שהמלוה אינה ברשות בעלים לא לחזרה ולא לאונסין, אלא מיד עומדת ברשות הלווה. (ראשונים).

ב. לדברי רב הונא, כל שלא התחיל השואל להשתמש בחפץ ששאל — לא קנאו, ויכול המשאל לחזור בו משאילתו. ורבי אמי ורבי אלעזר (בב"מ צט) חולקים וסוברים שמשעת משיכת השואל שוב אין המשאל יכול לחזור בו, שתקנו משיכה לשומרים. (וכן הלכה. ראשונים; חו"מ שמא, א).

חיוב אונסין בשואל חל בשעת משיכתו, ומדאורייתא. ויש אומרים אפילו ב'הנח לפני' די. (עתוס' ב"מ צט; חו"א חו"מ לקוטים יז, ג; משך חכמה משפטים כה, ג).

דפים מז — מח

צה. קידשה במלוה שאחרים חייבים לו, מלוה בשטר או מלוה על פה — מה דין הקדושין באופנים השונים?

נחלקו רבי מאיר וחכמים בברייתא, במקדש את האשה בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והרשה (לאשה) עליהם, האם מקודשת אם לאו. ופירשו מחלוקתם במקדש במלוה דאחרים, בין בשטר בין בעל פה. וכמה אפשרויות יש בפירוש מחלוקתם; —

במלוה בשטר; כגון שהקנה לה את השטר במסירה לבד, ולא כתב עליו שטר-מכר. ונחלקו במחלוקת רבי וחכמים האם אותיות נקנות במסירה או לא קנה עד שיכתוב וימסור.

כתבו התוס' ועוד ראשונים על פי סוגיתנו, שהלכה כחכמים שלא קנה עד שיכתוב וימסור. אפשרות נוספת: כגון שכתב לה שטר מכירה על השטר אבל לא פירש בו 'קני לך הוא וכל שעבודו'. ונחלקו בדינו של רב פפא שאמר, צריך שיכתוב 'הוא וכל שעבודו'.

אפשרות שלישית: נחלקו האם מוכר שטר חוב לחברו וחזר ומחלו — מחול (כדברי שמואל) אם לאו. אפשרות רביעית: לדברי הכל אם מחל — מחול, ומחלוקתם האם אשה סומכת דעתה שלא ימחול המקדש ויפסידנה, אם לאו.

אף על פי שלהלכה המקדש בשטר חוב אינה מקודשת כחכמים, אם קנתה את הנייר ויש בו שוה פרוטה — מקודשת. (כן מבואר באה"ע כה"ג. וכן יש לשמוע קצת מסוגיתנו). ונראה, דוקא כאשר יתן לה את החוב כשיגבה, או שיכתוב לה שטר ויקנה לה בו את כל שיעבודו. וכשיקיים תנאו תהא מקודשת למפרע, אבל בלאו הכי אינה מקודשת, שהרי אלו קידושי טעות, כי דעתה לקבל את החוב כולו. (עפ"י חזון איש מ"א).

במלוא על פה; נחלקו האם אפשר להקנות הלואה ב'מעמד שלשתן', או שמא רק בפקדון תקנו קנין זה ולא בהלואה, הלכך כשאמר בפני האשה ובפני הלווה, קני את חובי — לא אמר כלום.

א. להלכה מלוא נקנית במעמד שלשתן. ונחלקו הראשונים בשחזר ומחלו, האם מחול אם לאו. והרמב"ן פסק [דלא כהתוס'] שיכול למחול הלכך אינה מקודשת, וכחכמים. ורק אם הניח לה משכון שוב אינו יכול למחול ומקודשת, בין במכירת שטר חוב בין במלוא על פה.

ב. יש לדון שאם קידשה בחוב של אחרים ואמר לה בפירוש שתתקדש בהנאה זו שהוא נותן לה את החוב, אעפ"י שהיא חוששת שמא ימחול, מ"מ אם יודעים בברור שגם מספק יש לה ודאי הנאה שוה פרוטה, אפשר שהיא מקודשת. (עפ"י מנחת שלמה ח"א עד ד"ה ואפשר).

דף מח

צו. מה דין קידושי שטר, באופנים דלהלן?

א. קדשה בשטר שאין עליו עדים.

ב. שטר שנכתב שלא לשמה.

ג. שטר שנכתב לשמה ושלא מדעתה.

א. קדשה בשטר שאין עליו עדים; לדברי רבי מאיר שעדי חתימה כרתי — אינה מקודשת. ולדברי רבי אלעזר שעדי מסירה כרתי — מקודשת, שהרי מסרו לה בפני עדים.

חכמים מסופקים בדבר, ואמרו: שמין את הנייר, אם יש בו שוה פרוטה — מקודשת. ואם לאו — ספק. (רש"י ותוס').

א. הרמב"ם השמיט שומת הנייר. ויש אומרים שרבי מאיר ורבי אלעזר נחלקו על חכמים בדין זה והלכה כמותם, שצריך שידע במה הוא מקדש. (ע' זכר יצחק טז). ואולם כמה ראשונים הביאו דין זה, שהמקדש בשטר פסול, אם יש בו שוה פרוטה — מקודשת בתורת קנין כסף, שאף רבי מאיר לא נחלק על חכמים בדבר זה. (ערמב"ן ור"ן ועוד — כאן ובריש מכלתין; רשב"א ור"ן רפ"ג; תוס' ז סע"ב).

ב. שטר קדושין שנכתב על דבר שיכול להזדייף — לדברי רבנו תם (בתוס' לעיל ט). לרבי מאיר פסול, שהרי אפשר לזייף החתימות. ולרבי אלעזר כשר. והרי"ד כתב שאפילו לרבי מאיר כשר, ובאופן שעדי החתימה מעידים שהשטר אינו מזויף.